

(ร่าง....) มาตรฐานการนวดไทย

(ร่าง...) สารบัญ

เนื้อหา	หน้า
๑. คำนิยาม	๑
๒. วัตถุประสงค์	๒
๓. ความสำคัญของการนวดไทย	๒
๔. ประโยชน์ของการนวดแผนไทย	๓
๕. วัฒนธรรมการนวดไทย	
๖. ประเภทการนวดไทย	
๗. มาตรฐานการนวดไทย	๔
๘. ข้อปฏิบัติ ข้อห้าม ข้อควรระวัง ของผู้ให้บริการและผู้รับบริการสำหรับมาตรฐานการนวดไทย	๖
๙. การให้บริการด้านการนวดไทย	๘
๑๐. ขั้นตอนการให้บริการนวดไทย	๙

มาตรฐานการนวดไทย

๑. คำนิยาม

๑.๑ (ร่าง)การนวดไทย น. ศาสตร์และศิลป์ที่เป็นภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยที่ถ่ายทอด และพัฒนาสืบต่อกันมา โดยการบีบ กด คลึง จับ เหยียบ ดัด ดึง บิด ทูบ สับ ตบ ตี ตอก เป็นต้น ด้วยมือหรือส่วนของมือ แขน ศอก เข่า เท้าหรือส่วนของเท้า หรืออวัยวะอื่นใด รวมทั้งวัสดุอุปกรณ์อื่นๆ เพื่อการตรวจการวินิจฉัย การบำบัด การรักษา การป้องกันโรค การส่งเสริมและการฟื้นฟูสุขภาพ, นวดไทย ก็เรียก. (คณะอนุกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์การแพทย์แผนไทย)

๑.๒ สถานพยาบาล หมายความว่า สถานที่รวมตลอดถึงยานพาหนะซึ่งจัดไว้เพื่อการประกอบโรคศิลปะตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบโรคศิลปะ การประกอบวิชาชีพเวชกรรมตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพเวชกรรม การประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ การประกอบวิชาชีพทันตกรรมตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพทันตกรรม การประกอบวิชาชีพกายภาพบำบัดตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพกายภาพบำบัด การประกอบวิชาชีพเทคนิคการแพทย์ตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพเทคนิคการแพทย์ การประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยและการประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์ตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพการแพทย์แผนไทยหรือการประกอบวิชาชีพทางการแพทย์และสาธารณสุขอื่นตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น ทั้งนี้โดยกระทำเป็นปกติธุระไม่ว่าจะได้รับประโยชน์ตอบแทนหรือไม่ (พระราชบัญญัติสถานพยาบาล ฉบับที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๕๙)

... สถานประกอบการสปาเพื่อสุขภาพ หมายถึง สถานประกอบการที่มีการบริหารจัดการและการบริการดูแลและเสริมสร้างสุขภาพ โดยมีบริการหลัก ประกอบด้วย การนวดเพื่อสุขภาพและการใช้น้ำเพื่อสุขภาพ อาจมีบริการเสริมอื่นๆ เช่น การอบเพื่อสุขภาพ การออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ อาหารเพื่อสุขภาพ โยคะและการทำสมาธิ การใช้สมุนไพรหรือผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพการขัดผิวกาย การพอกผิวกาย การขัดหน้า การพอกหน้า ฯลฯ (คู่มือเกณฑ์มาตรฐานสถานประกอบการสปาเพื่อสุขภาพระดับสากล ๒๕๕๙)

๑.๓ สถานประกอบการเพื่อสุขภาพ หมายความว่า สถานที่ที่สร้างขึ้นเพื่อดำเนินกิจการ ดังต่อไปนี้

(๑) กิจการสปา อันได้แก่บริการที่เกี่ยวข้องกับการดูแลและเสริมสร้างสุขภาพโดยวิธีการบำบัดด้วยน้ำ และการนวดร่างกายเป็นหลัก ประกอบกับบริการอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวงอีกอย่างน้อยสามอย่าง เว้นแต่เป็นการดำเนินการในสถานพยาบาลตามกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาล หรือการอาบน้ำ นวด หรืออบตัวที่เป็นการให้บริการในสถานอาบน้ำ นวด หรืออบตัวตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ

(๒) กิจการนวดเพื่อสุขภาพหรือเพื่อเสริมความงาม เว้นแต่การนวดเพื่อสุขภาพหรือเพื่อเสริมความงาม ในสถานพยาบาลตามกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาลหรือในหน่วยบริการสาธารณสุขของหน่วยงานของรัฐ หรือการนวดที่เป็นการให้บริการในสถานอาบน้ำ นวด หรืออบตัวตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ

(๓) กิจการอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

๑.๔ ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย หมายความว่า บุคคลซึ่งได้ขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยจากสภาการแพทย์แผนไทย (พ.รบ.วิชาชีพการแพทย์แผนไทย)

๑.๕ ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์ หมายความว่า บุคคลซึ่งได้ขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์จากสภาการแพทย์แผนไทย (พ.รบ.วิชาชีพการแพทย์แผนไทย)

๑.๖ ผู้ช่วยแพทย์แผนไทย(ด้านการนวดไทย) หมายความว่า บุคคลที่ผ่านการอบรมหลักสูตรประกาศนียบัตรผู้ช่วยแพทย์แผนไทย ตามหลักสูตรจากสถาบันตามข้อบังคับนี้และช่วยกระทำการประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย หรือช่วยกระทำการประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ซึ่งได้รับมอบหมายและอยู่ใน

ความควบคุมของ ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยหรือผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์ (พ.รบ. วิชาชีพการแพทย์แผนไทย)

๑.๗ ผู้ให้บริการ หมายความว่า ผู้ได้รับการขึ้นทะเบียนให้ทำหน้าที่บริการเพื่อสุขภาพในสถานประกอบการ เพื่อสุขภาพ

๑.๘ การประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย หมายความว่า การประกอบวิชาชีพที่กระทำหรือมุ่งหมายจะกระทำต่อมนุษย์ เกี่ยวกับการแนะนำ การตรวจโรค การวินิจฉัยโรค การบำบัดโรค การรักษาโรค การป้องกันโรค การส่งเสริมและการฟื้นฟูสุขภาพ โดยอาศัยองค์ความรู้ด้านเวชกรรมไทย เกษษัตริกรรมไทย การผดุงครรภ์ไทย การนวดไทย การแพทย์พื้นบ้านไทย และองค์ความรู้ด้านอื่นตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของคณะกรรมการ ทั้งนี้ด้วยกรรมวิธีการแพทย์แผนไทยซึ่งถ่ายทอดหรือพัฒนาสืบต่อกันมาตามตำราการแพทย์แผนไทยหรือจากสถานศึกษาที่สภาการแพทย์แผนไทยรับรอง (พ.รบ.วิชาชีพการแพทย์แผนไทย)

๑.๙ การประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์ หมายความว่า การประกอบวิชาชีพ การแพทย์แผนไทย โดยอาศัยองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์การแพทย์ซึ่งศึกษาจากสถานศึกษา ที่สภาการแพทย์แผนไทยรับรอง รวมทั้งการประยุกต์ใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ทางวิทยาศาสตร์การแพทย์ ทั้งนี้ตามระเบียบและข้อบังคับของสภาการแพทย์แผนไทย (พ.รบ.วิชาชีพการแพทย์แผนไทย)

๒. วัตถุประสงค์/ความสำคัญของการนวดไทย

๒.๑ เพื่อให้ผู้รับบริการได้รับบริการที่มีคุณภาพมาตรฐานและมีความปลอดภัย

๒.๒ สร้างคุณค่าและส่งเสริมการอนุรักษ์และยกระดับบริการการนวดไทยให้เป็นที่ยอมรับในระดับชาติและระดับสากล โดยการใช้ภูมิปัญญาการนวดไทย

๒.๓ สร้างมาตรฐานกลางที่สอดคล้องกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ให้เป็นกรอบการปฏิบัติร่วมกันและเกิดประโยชน์สูงสุด รวมถึงเป็นเครื่องมือของการพัฒนาเศรษฐกิจและการบริหารจัดการในทุกๆระดับ

๓. ความสำคัญของการนวดไทย/การนวดไทย

การนวดไทยก่อให้เกิดประโยชน์ตามองค์ประกอบของการมีสุขภาพที่ดีทั้ง ๔ ด้าน คือ ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ด้านการป้องกันโรค ด้านการรักษา และด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพ กล่าวคือ

๓.๑ ด้านการรักษา เมื่อเกิดการ ปวด ชัด ตามเส้นเนื่องจากติดขัดจากเลือดลมภายในร่างกาย การกดนวดตามสูตรการรักษาจะช่วยให้ร่างกายปรับสมดุลขจัดปฏิกิริยาความเจ็บปวดลงได้ เช่น การนวดบริเวณบ่า และแขน ด้านใน แขนด้านนอก ก็จะแก้อาการชาแขน การนวดท้องท่าแหวก ท่า ناب จะแก้อาการท้องอืด ท้องเฟ้อ ท้องผูก การนวดบริเวณเอวและขา จะช่วยแก้อาการชาขา ปวดขา ปวดเข่าได้ และลดอาการบวมได้ เป็นต้น

๓.๒ ด้านการป้องกันโรค การนวดเป็นการเสริมภูมิคุ้มกันโรค กล่าวคือ สามารถช่วยให้ร่างกายหลั่งฮอร์โมนเอ็นโดฟิน ซึ่งถือว่าเป็นสารสุขของร่างกายทำให้มีสุขภาพที่สมบูรณ์แข็งแรง ป้องกันโรคภัยไข้เจ็บได้ ซึ่งสารสุขนี้จะมีผลหลังได้จาก ๔ วิธี คือการฝังเข็ม การนวด การออกกำลังกาย และการที่จิตใจมีความสุข นอกจากนี้ การนวดคลายกล้ามเนื้อบ่าและต้นคอจะป้องกันอาการปวดศีรษะได้ การนวดบริเวณหลังในผู้ป่วย ที่ร่างกายอ่อนแอ ไม่สามารถพลิกตัวได้ ก็จะช่วยป้องกันแผลกดทับได้ เป็นต้น

๓.๓ ด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพ ในโรคบางโรคอาจมีรอยโรคเกิดขึ้น การนวดจะเป็นการช่วยฟื้นฟูซ่อมแซมส่วนที่ชำรุดในโรคที่มีความพิการ หรือโรคที่มีความเรื้อรัง เช่น อัมพาต โปลิโอ สมองพิการในเด็ก เข้า

เสื่อม โดยช่วยให้เอ็นกล้ามเนื้อข้อต่อนั้นกลับเข้าสู่สภาพเดิมเร็วขึ้น และสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถประกอบกิจกรรมประจำวันช่วยเหลือตนเองได้ดี ไม่ต้องเป็นภาระกับบุคคลในครอบครัว

๓.๔ ด้านการส่งเสริมสุขภาพ การนวดไทยถือว่ามีผลในการช่วยปรับสมดุลธาตุทั้ง ๔ ได้แก่ ธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุลม และธาตุไฟของร่างกาย ช่วยให้ระบบไหลเวียนเลือดแดงไปเลี้ยงทั่วร่างกาย การไหลเวียนกลับทางเลือดดำ และน้ำเหลืองดีขึ้น ช่วยยืดเส้นเอ็นที่ตึงให้หย่อนลง กล้ามเนื้อที่เครียด ล้า จากการทำงานผ่อนคลายลง และช่วยให้ระบบข้อต่อไม่ติดขัด เป็นต้น

๔. ประโยชน์ของการนวดไทย

การนวดไทยจะช่วยกระตุ้นและเสริมสร้างการทำงานของระบบต่างๆ ในร่างกายได้ ดังนี้

ระบบกระดูกและกล้ามเนื้อ

การใช้งานกล้ามเนื้อและกระดูกมากเกินไป จะทำให้กล้ามเนื้อเกร็งตัวขึ้น เมื่อกล้ามเนื้อเกร็งตัวอยู่จะมีการคั่งของสารเคมีในกล้ามเนื้อ ส่งผลให้เลือดมาเลี้ยงกล้ามเนื้อไม่เพียงพอ จึงทำให้เกิดอาการปวดขึ้นตามมา การนวดมีผลโดยตรงต่อกล้ามเนื้อ โดยผลที่เห็นเด่นชัดที่สุดคือ การทำให้กล้ามเนื้อผ่อนคลายลง กล้ามเนื้อที่ตึงตัวแข็งเกร็ง จะถูกทำให้อ่อนนิ่มลง กล้ามเนื้อจะคลายตัวออก ทำให้สารพิษที่คั่งค้างในกล้ามเนื้อไหลเวียนออกไปได้ ขณะเดียวกันเลือดก็นำออกซิเจน เข้ามาเลี้ยงกล้ามเนื้อได้ดีขึ้น กล้ามเนื้อจึงมีประสิทธิภาพดีและมีความยืดหยุ่นที่ดีขึ้นด้วย

ระบบไหลเวียนโลหิตและน้ำเหลือง

แรงที่ผ่านไปบนกล้ามเนื้อจะส่งต่อไปถึงเส้นเลือดทำให้เส้นเลือดมีการบีบตัวได้ดีขึ้น ช่วยให้เลือดไหลไปตามเส้นเลือดได้อย่างสะดวกและรวดเร็วขึ้น เลือดที่ไหลเวียนดีจะไปหล่อเลี้ยงอวัยวะทุกส่วนของร่างกายให้แข็งแรง ส่วนทางด้านกรไหลเวียนน้ำเหลืองนั้นก็มีความสำคัญมากเช่นกัน เพราะโดยลักษณะธรรมชาติของน้ำเหลืองนั้นจะไม่มีกรไหลเวียน โดยใช้อวัยวะบีบตัวเหมือนกับที่ระบบไหลเวียนเลือดมีหัวใจเป็นตัวบีบปั๊มเลือด แต่ระบบน้ำเหลืองจะไหลเวียนได้ดีจากการเคลื่อนไหวของร่างกายหรือมีแรงจากภายนอกไปช่วยกระตุ้นทางเดินของน้ำเหลือง การนวดเป็นแรงภายนอกชนิดหนึ่งที่กระทำต่อกล้ามเนื้อ ซึ่งภายในกล้ามเนื้อจะมีน้ำเหลืองกระจายอยู่ทั่วไป แรงจากการนวดนี้จะช่วยให้น้ำเหลืองไหลผ่านท่อน้ำเหลืองได้อย่างสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น

ระบบประสาท

การนวดอาจส่งผลต่อสมอง โดยผ่านตัวรับความรู้สึกที่ผิวหนัง (sensory receipt) การนวดอาจส่งผลต่อระบบประสาทอัตโนมัติ (autonomic nervous system) ทำให้การทำงานของอวัยวะต่างๆ ที่อยู่นอกอำนาจจิตสำนึกทำงานได้อย่างมีคุณภาพมากขึ้น สมองจะได้พักผ่อนคลายความเครียด และความวิตกกังวลต่างๆ ลงไป คนถูกนวดจะรู้สึกโล่งเบาสบาย เป็นการผ่อนคลายไปพร้อมกันทั้งทางร่างกายและจิตใจ หลังการนวดสมองจะสดชื่นแจ่มใสขึ้น คิดอะไรได้ปลอดโปร่งขึ้น

ระบบย่อยอาหาร

การนวดทำให้อวัยวะภายในช่องท้องมีการเคลื่อนไหว มีการบีบตัวของกระเพาะอาหารและลำไส้มากขึ้น ทำให้การย่อยอาหาร การดูดซึมอาหาร และการขับถ่ายเป็นไปอย่างปกติ และทำให้เกิดความรู้สึกอยากอาหารเพิ่มขึ้นได้ด้วย ระบบย่อยอาหารจึงเป็นระบบที่สำคัญในการหล่อเลี้ยงร่างกาย

ระบบหายใจ

การนวดช่วยให้ร่างกายผ่อนคลาย ทำให้หายใจเข้าและออกได้ดีขึ้น ช่วยเพิ่มการนำออกซิเจนเข้าสู่ร่างกาย

ระบบผิวหนัง

ผิวหนังจะถูกกระตุ้นจากการนวดโดยตรง เนื่องจากผิวหนังเป็นด่านแรกที่ถูกรบกวน ต่อมาเนื้อเยื่อและต่อมไขมันที่อยู่ใต้ผิวหนังจะถูกกระตุ้นให้มีการหลั่งเหงื่อและไขมันออกมาเลี้ยงผิวหนังให้ชุ่มชื้นขึ้น ทำให้ผิวพรรณดูผุดผ่อง สวยงามมีน้ำมีนวลขึ้น ได้ผลทั้งในแง่ของความสวยงามและความแข็งแรงของผิวหนังที่จะต้านทานเชื้อโรคเข้าสู่ร่างกายด้วย

๕. วัฒนธรรมการนวดไทย

ในปัจจุบัน มีการพัฒนาภูมิปัญญาการนวดไทยเชิงการรักษาสุขภาพและการเสริมรายได้ให้กับประเทศ มีการถ่ายทอดองค์ความรู้สืบทอดกันตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษ ที่แสดงถึงวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งโดยภาพรวมมีความเชื่อในเรื่องเส้น ที่เกี่ยวกับการนวดค่อนข้างคล้ายคลึงกัน แต่การเรียกชื่อและเทคนิควิธีการนวดของหมอนวดแต่ละท้องถิ่นจะผิดแผกแตกต่างกันออกไปตามภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมา สิ่งหนึ่งในวัฒนธรรมการนวดต้องมีการไหว้ เป็นการให้ความสำคัญทางด้านจิตใจมากกว่ากิจกรรม การไหว้ มีความหมาย ๒ ลักษณะ

๑) การไหว้ครู เพื่อระลึกถึงพระคุณของครู ครูคือผู้ให้วิชาความรู้ ผู้รับวิชาความรู้คือลูกศิษย์ ในเชิงวัฒนธรรมมีความเชื่อว่าความเป็นครูและศิษย์ไม่สามารถตัดขาดจากกันได้ ดังนั้นศิษย์จะต้องความเคารพครู เพราะครูมีบุญคุณในการถ่ายทอดวิชาให้การแสดงความเคารพต่อครู ส่วนใหญ่เป็นการรำลึกถึงบุญคุณครู โดยผ่านงานพิธีกรรมต่างๆ ไม่มีการกำหนดวันไหว้ครูเป็นการเฉพาะ แต่จะมีการยกมือไหว้เพื่อรำลึกถึงครูบาอาจารย์ก่อนทำการนวดทุกครั้ง

๒) การขอโทษ/ขอขมา/ขออนุญาต ผู้รับบริการหรือผู้ป่วย ก่อนนวดเนื่องจากการนวดต้องมีการสัมผัสตัวผู้รับบริการหรือผู้ป่วย ก่อนการให้บริการจึงควรกล่าวคำขอโทษและขออนุญาตผู้รับบริการทุกครั้งผู้รับบริการ

๖. ประเภทการนวดไทย

การนวดไทยแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่

๖.๑ การนวดเพื่อส่งเสริมสุขภาพ หมายถึง การนวดเพื่อผ่อนคลายกล้ามเนื้อ บรรเทาอาการปวดเมื่อย ผ่อนคลายความเครียด โดยผู้ให้บริการที่ขึ้นทะเบียนตาม พระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ ผู้ช่วยแพทย์แผนไทยด้านการนวดไทย ซึ่งสามารถดำเนินการได้ทั้งในสถานพยาบาลและสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ

๖.๒ การนวดเพื่อการรักษา หมายถึง การตรวจวินิจฉัย การบำบัดรักษา การป้องกันโรค การฟื้นฟู และส่งเสริมสุขภาพ โดยใช้ องค์ความรู้ที่เกี่ยวกับศิลปะการนวดไทย ทั้งนี้ด้วยกรรมวิธีการแพทย์แผนไทย โดยผู้ประกอบหรือวิชาชีพการแพทย์แผนไทยด้านเวชกรรมไทย ผดุงครรภ์ไทย นวดไทย หรือผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์ หรือผู้ช่วยแพทย์แผนไทย ซึ่งต้องดำเนินการ ในสถานพยาบาลเท่านั้น

๗. มาตรฐานการนวดไทย

๗.๑ คุณสมบัติทั่วไป

๗.๑.๑ ต้องได้รับอนุญาตให้เปิดดำเนินการได้อย่างถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนดและไม่มีบริการทางเพศแอบแฝง

(๑) พระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. ๒๕๕๙

(๒) พระราชบัญญัติสถานพยาบาล พ.ศ. ๒๕๔๑ /๒๕๔๗/๒๕๕๕/ ๒๕๕๙

๗.๒ ด้านสถานที่และสภาพแวดล้อม

เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

๗.๓ ด้านอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ต่าง ๆ

เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

๗.๔ ด้านการบริการ

๗.๔.๑ ควรแจ้งเวลาเปิด-ปิด ให้ชัดเจน

๗.๔.๒ จะต้องไม่มีการโฆษณาโอ้อวด

๗.๔.๓ ไม่จัดหรือยินยอมให้มีรูปแบบการให้บริการที่อาจเข้าข่ายหรือฝ่าฝืนกฎหมาย

สถานพยาบาล

๗.๔.๔ ต้องแสดงอัตราค่าบริการที่เปิดเผยและเห็นชัดเจน มี

๗.๔.๕ ระบบการคัดกรองผู้รับบริการ

๗.๔.๖ จัดทำทะเบียนประวัติผู้รับบริการ

๗.๔.๗ ต้องมีคำแนะนำทั่วไป

๗.๔.๘ ต้องมีระบบการส่งต่อผู้ป่วยอย่างเป็นระบบ

๗.๔.๙ มีบริการน้ำดื่มสมุนไพรให้ผู้มารับบริการ

๗.๔.๑๐ มีบริการเอกสารความรู้ หรือหนังสือเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์แผนไทยให้

ผู้รับบริการขณะรอ

๗.๔.๑๑ มีส่วนบริการสำหรับญาติ/ผู้มาติดต่อขณะรับบริการ เช่น ที่นั่งพักคอย น้ำดื่มมูม่อ่าน

หนังสือ

๗.๔.๑๒ มีส่วนบริการให้คำแนะนำด้านสุขภาพ หรือจำหน่ายผลิตภัณฑ์สุขภาพที่ผ่านการรับรอง

จากคณะกรรมการอาหารและยา

๗.๔.๑๓ มีระบบจัดการข้อร้องเรียน

๗.๕ ผู้ให้บริการ/ผู้ตรวจ

๗.๕.๑ ผู้ใช้การนวดไทยในการดูแลสุขภาพ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

(๑) พระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ

ผู้ให้บริการ

(๒) พระราชบัญญัติสถานพยาบาล

๑) ผู้ช่วยแพทย์แผนไทย

๒) ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยด้านการนวดไทย **เวชกรรมไทย และ**

ผดุงครรภ์ไทย

๓) ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์

(๓) พระราชบัญญัติวิชาชีพการแพทย์แผนไทย

หมอพื้นบ้านไทยด้านการนวด

๗.๕.๒ การแต่งกาย **สุภาพหรือแสดงถึงวัฒนธรรมการแต่งกายแบบไทย** หรือมีเครื่องแบบสำหรับ
ผู้ให้บริการสะอาดเรียบร้อย สะดวกต่อการบริการ และมีป้ายชื่อผู้ให้บริการติดไว้ที่หน้าอก ไม่ใส่เครื่องประดับและ
ของมีค่าที่เป็นอุปสรรคต่อการให้บริการนวด

๗.๕.๓ การมีจรรยาบรรณ เช่น ไม่ดื่มสุราขณะให้บริการนวด ไม่มีเรื่องร้องเรียน เป็นต้น

๗.๕.๔ มีการอบรมฟื้นฟูศักยภาพบุคลากรผู้ให้บริการอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง

ข้อปฏิบัติ ข้อห้าม ข้อควรระวัง ของผู้ให้บริการและผู้รับบริการสำหรับมาตรฐานการนวดไทย และข้อปฏิบัติของผู้ให้บริการ/ผู้นวด

๑. การเตรียมความพร้อมทางด้านร่างกายของผู้นวด

- ผู้นวดต้องดูแลรักษาสุขภาพของตนเองให้สมบูรณ์
- ผู้นวดต้องไม่ทำการนวดขณะที่มีอาการเจ็บป่วยหรือเป็นโรค/อาการที่สามารถติดต่อได้ ทั้งการสัมผัสและการหายใจ
- ผู้นวดจะต้องดูแลรักษาความสะอาดของร่างกาย หลังจากการสัมผัสหยิบจับสิ่งของหรืออาหาร
- ผู้นวดต้องแต่งกายให้เหมาะสมกับสถานที่
- ผู้นวดต้องสวมหน้ากากอนามัยทุกครั้งที่ทำกรนวด

๒. การเตรียมความพร้อมทางด้านจิตใจของผู้นวด

ผู้นวดต้องมีทัศนคติที่ดีต่อการนวดหรืออาชีพนวด มีสภาพจิตใจที่ดี ทำกรนวดอย่างมีสติ ระวังไม่ควรรนวดในขณะที่ผู้นวดมีอาการอารมณ์ขุ่นมัว โกรธ หรือโศกเศร้า และควรมีคุณธรรมและจรรยาบรรณในการนวด

๓. การเตรียมพร้อมทางด้านความรู้ของผู้นวด

- ผู้นวดต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปร่าง ตำแหน่งที่ตั้งและการทำงานของอวัยวะในร่างกาย
- ผู้นวดต้องรู้วิธีการค้นหาสาเหตุของความเจ็บป่วย(กรณีนวดเพื่อบำบัดอาการป่วย)
- ผู้นวดต้องรู้หลักการนวด โดยยึดหลักเส้นประธานสิบเป็นสำคัญ
- ผู้นวดต้องรู้วิธีการนวดที่เหมาะสมและปลอดภัย
- ผู้นวดต้องรู้วิธีการบันทึกประวัติและขั้นตอนกระบวนการต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ โดยประวัติที่ต้องมีดังนี้ ประวัติส่วนตัวของผู้ถูกนวด ประวัติความเจ็บป่วย และประวัติการนวด(รักษา)
- ผู้นวดต้องรู้วิธีปฏิบัติตนให้มีสุขภาพดี
- ผู้นวดต้องขยันหมั่นเพียร ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมให้เหมาะสมแก่กาลสมัย/กับปัจจุบัน
- ผู้นวดต้องสอบถามหรือปรึกษาหารือกับผู้รู้กรณีที่มีข้อสงสัยในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการนวด
- ผู้นวดต้องรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

๔. การเตรียมพร้อมทางด้านทักษะของผู้นวด

- ต้องมีความเชี่ยวชาญชำนาญในการนวด
- ต้องสามารถซักประวัติและตรวจร่างกายของผู้รับบริการได้
- สามารถประเมินหรือวินิจฉัยความรุนแรงของความเจ็บป่วยได้
- ต้องให้การดูแลผู้เจ็บป่วยหลังจากการนวดได้

ข้อห้ามของ ผู้นำการนวดไปใช้ (ผู้ให้บริการ/ผู้ช่วยแพทย์แผนไทย/ผู้ประกอบการวิชาชีพ)

ห้ามนวดในขณะที่สภาพสิ่งเสพติดของมีนเมา

ข้อควรระวังของผู้ให้บริการ

๑. ในกรณีที่นิ้วดันท้อง ไม่ควรนวดผู้ที่รับประทานอาหารอิ่มใหม่ ๆ (ไม่เกิน ๓๐ นาที)
๒. ไม่นวดอย่างรุนแรงหรือนานเกินไป เพราะอาจเกิดการอักเสบ ฟกช้ำมากขึ้น โดยเฉพาะบริเวณ ที่ไม่ค่อยมีกล้ามเนื้อ เช่น หน้าหู ไกล่กระดูกไหปลาร้า รักแร้ เป็นต้น
๓. กรณีผู้สูงอายุมีโรคประจำตัวบางอย่าง เช่น เบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง ต้องระมัดระวังในการนวด ในกรณีเป็นความดันโลหิตสูงและเส้นเลือดแดงที่ท้องเป็นกระเปาะ ไม่ควรกดท้อง เพราะเสี่ยงต่อการทำให้หลอดเลือดแดงใหญ่ที่ท้องปริแตกจนมีอันตรายถึงเสียชีวิตได้
๔. ไม่ควรนวดผู้ที่เพิ่งประสบอุบัติเหตุใหม่ ๆ ควรช่วยเหลือเบื้องต้น และตรวจประเมิน/วินิจฉัยภาวะแทรกซ้อนต่าง ๆ หากเกินความสามารถควรส่งต่อแพทย์แผนปัจจุบัน
๕. หากมีการตัดหรือดึงร่วมด้วยจะต้องระวังมาก การตัดหรือดึงที่คออาจทำให้กระดูกคอทับเส้นประสาทได้ การตัดหลังอย่างรุนแรงอาจทำให้มีการฉีกขาดของเนื้อเยื่อ ซึ่งหากมีเส้นประสาทอยู่ใกล้จะได้รับอันตรายไปด้วย
๖. การเปิดปิดประตูลมไม่ควรกดนานกว่า ๔๕ วินาที และอย่าใช้แรงกดมากเกินไป เพราะอาจทำให้หลอดเลือดซ้ำอักเสบ รวมทั้งเส้นประสาทขาดเลือดไปเลี้ยงนานเกินไป ทำให้เกิดอาการชาได้

ข้อปฏิบัติของผู้รับบริการ

๑. การเตรียมความพร้อมของผู้ถูกนวดทางด้านร่างกาย
 - ผู้ถูกนวดควรชำระร่างกายและผลัดเปลี่ยนเครื่องแต่งกายให้เหมาะสม
 - การนวดจะให้ผลดี หากผู้ถูกนวดมีความพร้อมของร่างกายที่จะยอมรับการนวดนั้น โดยไม่มีอาการเจ็บป่วย
 - **ผู้รับบริการต้องสวมหน้ากากอนามัยทุกครั้งที่มา นวด**
๒. การเตรียมความพร้อมทางด้านจิตใจของผู้ถูกนวด ผู้นวดควรอธิบายวิธีการนวดให้แก่ผู้ถูกนวด เพื่อได้เตรียมตัวเตรียมใจและผ่อนคลาย

ข้อห้าม นวดของผู้รับบริการ

๑. มีไข้สูงเกินกว่า ๓๘.๕ องศาเซลเซียส หรือโรคติดเชื้อเฉียบพลันทุกชนิด
๒. บริเวณที่มีการอักเสบจากการติดเชื้อทุกชนิด
๓. บริเวณกระดูกแตก หัก ปรี ร้าว ข้อเคลื่อน อย่างน้อย ๑ เดือน **ถึงจึง**จะนวดได้
๔. โรคหัวใจ ความดันโลหิตสูง เบาหวาน ที่ยังควบคุมอาการให้เป็นปกติไม่ได้ ความดันโลหิตสูง ที่มีค่า systolic pressure สูงกว่าหรือเท่ากับ ๑๖๐ mmHg และ/หรือ diastolic pressure สูงกว่าหรือเท่ากับ ๑๐๐ mm/Hg ที่มีอาการหน้ามืด ใจสั่น ปวดศีรษะ หรือคลื่นไส้อาเจียน
๕. โรคผิวหนัง มีแผลเปิด หรือแผลเรื้อรัง ให้แผลหายสนิทก่อน **ถึงจึง**นวดได้
๖. โรคติดต่อ ในระยะที่มีการแพร่เชื้อ ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุขวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙
๗. โรคเมเร็งทุกชนิดและทุกระยะ เพราะเมื่อได้รับการกด ปีบ จะทำให้เมเร็งแพร่ออกไป
๘. ผู้ที่ดื่มสุรา ของมีเนเมา หรือเสพสารเสพติด ขณะรับบริการ

ข้อควรระวังของผู้รับบริการ

๑. **ทารก เด็ก หญิงมีครรภ์ และผู้สูงอายุ**
๒. โรคหลอดเลือด เช่น หลอดเลือดโป่ง หลอดเลือดอักเสบ หลอดเลือดแข็งตัว เป็นต้น

๓. โรคเบาหวาน ควรระมัดระวังน้ำหนักในการกด ให้ใช้น้ำหนักเบาแบบผ่อนคลายเป็นพิเศษ เพื่อให้เลือดลมไหลเวียนดี
๔. โรคกระดูกพรุน เนื่องจากเสี่ยงที่จะได้รับบาดเจ็บได้ง่าย
๕. มีความผิดปกติในการแข็งตัวของเลือด หรืออยู่ระหว่างการได้รับยาละลายลิ่มเลือด
๖. บริเวณที่เคยได้รับการผ่าตัด ใส่เหล็ก หรือข้อเทียม เสี่ยงต่อการบาดเจ็บได้
๗. บริเวณบาดแผลที่ยังไม่หายสนิท เนื่องจากมีความบางของผิวหนังที่เสี่ยงต่อการบาดเจ็บได้
๘. บริเวณที่ทำศัลยกรรมตกแต่ง เนื่องจากมีความบางของผิวหนังที่เสี่ยงต่อการบาดเจ็บได้

การให้บริการด้านการนวดไทย

๑. ด้านสถานที่ เครื่องมือ เครื่องใช้ และสิ่งแวดล้อม

๑.๑ ที่พักคอยผู้รับบริการ

ที่พักคอยผู้รับบริการเพียงพอตามจำนวนผู้รับบริการ

๑.๒ เตียงหรือห้องประเมิน/ตรวจโรค ผู้มารับบริการ

๑.๒.๑ สถานที่ประกอบบริการเพื่อสุขภาพ

- (๑) มีเตียงหรือห้องสำหรับประเมินผู้มารับบริการ
- (๒) มีเครื่องมือเครื่องใช้ เช่น เครื่องวัดความดันโลหิต

๑.๒.๒ สำหรับสถานพยาบาล

- (๑) มีเตียงตรวจ ที่นอน ผ้าปูที่นอน หมอนพร้อมปลอกหมอน ผ้าคลุมตัวผู้รับบริการที่สะอาด
- (๒) มีโต๊ะตรวจพร้อมเก้าอี้นั่ง
- (๓) มีอ่างล้างมือพร้อมสบู่ หรือในกรณีที่ไม่มีอ่างล้างมือ สามารถใช้น้ำยาสำหรับทำความสะอาดมือเช็ดแทนการล้างมือได้
- (๔) มีเครื่องมือเครื่องใช้ เช่น เทอร์โมมิเตอร์วัดไข้ เครื่องฟังตรวจ(Stethoscope)

เครื่องวัดความดันโลหิต ไม้เคาะเข่า ไม้กดลิ้น ไฟฉาย เป็นต้น

ข้อควรระวัง กรณีใช้ปรอทวัดไข้ให้ระมัดระวังอย่าให้แตกเนื่องจากสารปรอทอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้ที่สัมผัส

๑.๓ ห้องนวด

ห้องนวดสามารถจัดทำเป็นห้องนวดเดี่ยวหรือ ห้องนวดรวม ตามความเหมาะสมของพื้นที่ และจำนวนผู้รับบริการของหน่วยบริการโดยมีมาตรฐานของห้องนวด ดังนี้

๑.๓.๑ **ห้องนวดเดี่ยว มีเตียงนวด ๑ เตียง** ผู้รับบริการสามารถเข้าไปใช้บริการนวดในห้องนวดเดี่ยวได้ครั้งละ ๑ คน ซึ่งห้องนวดเดี่ยวมีมาตรฐาน ดังนี้

- ๑) มีขนาดพื้นที่เหมาะสมกับการให้บริการ
- ๒) ประตูมีความกว้างไม่น้อยกว่า ๐.๙๐ เมตร หรือมีความกว้างที่สามารถให้รถเข็นผู้ป่วย เข้า-ออก ประตูได้สะดวก ด้านบนของบานประตูหรือบานเลื่อนมีช่องมองเป็นกระจกใสที่อยู่ในระดับสายตา และไม่มีอุปกรณ์ล็อก/ขัดปิด/ติ่งประตู
- ๓) เตียงนวด มีขนาดไม่น้อยกว่า ๑.๒๐ x ๒.๐๐ เมตร เบาะมีขนาดไม่น้อยกว่า ๑.๐๐ x ๑.๘๐ เมตร ความสูงของเตียงมีความเหมาะสมกับการให้บริการนวด โดยไม่ก่อให้เกิดอันตรายทั้งผู้ให้และผู้รับบริการ และมีระบบการจัดการความปลอดภัยขณะขึ้น-ลงจากเตียง

๔) เบาะที่นอนเป็นที่นอนแข็ง หุ้มด้วยวัสดุที่คงทนและมีผ้าปูที่นอน หมอนพร้อมปลอกหมอนผ้าขาวเตียง ผ้าคลุมตัวผู้รับบริการที่สะอาด

๑.๓.๒. **ห้องนวดรวม มีเตียงนวดตั้งแต่ ๒ เตียงขึ้นไปตามความเหมาะสมของพื้นที่** ซึ่งเตียงนวดสามารถเป็นพื้นยกสูงได้ โดยมีมาตรฐานของห้องนวดรวมดังนี้

- ๑) มีขนาดพื้นที่เหมาะสมกับการให้บริการ
- ๒) ประตูมีความกว้างไม่น้อยกว่า ๐.๙๐ เมตร หรือมีความกว้างที่สามารถให้รถเข็นผู้ป่วย เข้า-ออก ประตูได้สะดวก ด้านบนของบานประตูหรือบานเลื่อนมีช่องมองเป็นกระจกใสที่อยู่ในระดับสายตา และไม่มีอุปกรณ์ล้อค/ขัดปัด/ตรึงประตู
- ๓) เตียงนวดหรือพื้นยกสูงมีขนาดไม่น้อยกว่า ๑.๒๐ x ๒.๐๐ เมตร เบาะมีขนาดไม่น้อยกว่า ๑.๐๐ x ๑.๘๐ เมตร ความสูงของเตียงหรือพื้นยกสูง มีความเหมาะสมกับ การให้บริการนวด โดยไม่ก่อให้เกิดอันตรายทั้งผู้ให้บริการและผู้รับบริการ และมีระบบการจัดการความปลอดภัยขณะ ขึ้น-ลงจากเตียง และมีที่ว่างระหว่างเตียงหรือที่ว่างระหว่างเบาะนวด (กรณียกพื้นสูง) ห่างกันไม่น้อยกว่า ๐.๘๐ เมตร
- ๔) เบาะที่นอนเป็นที่นอนแข็ง หุ้มด้วยวัสดุที่คงทนและมีผ้าปูที่นอน หมอนพร้อมปลอกหมอนผ้าขาวางเตียง ผ้าคลุมตัวผู้รับบริการที่สะอาด
- ๕) มีม่านกั้นระหว่างเตียงให้เป็นสัดส่วน ควรเป็นผ้าโปร่ง ความสูงของม่านระดับสายตา หรือเป็นฉากกั้น
- ๖) ห้องนวดควรมี มีแสงสว่างเพียงพอและไม่สว่างเกินไป มีอุณหภูมิพอเหมาะ ไม่ร้อนหรือเย็นเกินไป

๑.๔ ห้องเปลี่ยนเสื้อผ้า

- ๑.๔.๑ แยกห้องเปลี่ยนเสื้อผ้าชาย-หญิง แต่ถ้าหากไม่สามารถแยกห้องชาย-หญิงได้ต้องบริหารจัดการเรื่องเวลาของการใช้ห้องเปลี่ยนเสื้อผ้าของผู้รับบริการ ชาย-หญิง ได้อย่างเหมาะสม
- ๑.๔.๒ ขนาดของห้องมีความเหมาะสมกับผู้รับบริการ
- ๑.๔.๓ มีจำนวนเพียงพอกับผู้รับบริการ
- ๑.๔.๔ มีการระบายอากาศที่ดี ไม่อับชื้น ไม่มีกลิ่นเหม็น
- ๑.๔.๕ มีแสงสว่างเพียงพอ
- ๑.๔.๖ มีเสื้อผ้าที่เหมาะสมและเพียงพอกับผู้รับบริการ

๑.๕ ห้องน้ำ

เพื่อให้ผู้รับบริการ มีความสะดวกและความเหมาะสมในการใช้ห้องส้วม หน่วยบริการจึงต้องจัดให้ห้องน้ำอยู่ในบริเวณหน่วยบริการ มีมาตรฐานดังนี้

- ๑.๕.๑ แยกห้องส้วมชาย-หญิง (หากไม่สามารถแยกได้ต้องบริหารจัดการอย่างเหมาะสม)
- ๑.๕.๒ ขนาดห้องมีความเหมาะสมกับผู้รับบริการ และมีเพียงพอกับการใช้บริการ
- ๑.๕.๓ สะอาดและมีการระบายอากาศที่ดี ไม่อับชื้น ไม่มีกลิ่นเหม็น
- ๑.๕.๔ มีแสงสว่างเพียงพอ
- ๑.๕.๕ มีรองเท้าที่เหมาะสมและเพียงพอกับผู้รับบริการ

๑.๖ ตู้สำหรับเก็บของหรือระบบรับฝากของใช้ส่วนตัวของผู้รับบริการ

หน่วยบริการต้องจัดให้มีตู้สำหรับเก็บของหรือระบบฝากของใช้ส่วนตัวของผู้รับบริการ ซึ่งมีมาตรฐานที่ใช้การได้ดี เพียงพอ และปลอดภัย

๑.๗. มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ/ผู้สูงอายุตามความเหมาะสม เช่น รถเข็นทางเดินแบบลาดเอียงพร้อมที่จับ เป็นต้น

ขั้นตอนการให้บริการนวดไทย

๑ การประเมินก่อนการนวด

๑. การซักประวัติ

๒. การตรวจร่างกายทั่วไป

๓. การตรวจเฉพาะโรค (กรณีนวดเพื่อบำบัดรักษา)

๔. การบันทึกชื่อโรคและสูตรการรักษา(กรณีนวดเพื่อบำบัดรักษา)

๒. การนวดไทยตามมาตรฐานหลักสูตรที่ได้รับการอบรมตามมาตรฐานผู้ให้บริการ หรือมาตรฐานวิชาชีพ การแพทย์แผนไทยหรือการแพทย์แผนไทยประยุกต์

๓. การประเมินหลังการนวด

๑. การตรวจร่างกายทั่วไป

๒. การตรวจเฉพาะโรค(กรณีนวดเพื่อบำบัดรักษา)

๓. การบันทึกชื่อโรคและวิธีการนวดรักษา(กรณีนวดเพื่อบำบัดรักษา)

๔. การนัดมารับบริการต่อเนื่อง